

ZgSp2353-7426/10.06.2018/20.09.2018/30.09.2018/09

Dr hab. Małgorzata Jagodzińska

ORCID 0000-0002-9741-4378

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

Wydział Nauk Społecznych

Katedra Pedagogiki

**ELŻBIETA BUCHCIC,
ŚWIĘTOKRZYSKIE ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
JAKO WARTOŚĆ EDUKACYJNO-KULTUROWA
Uniwersytet Jana Kazimierza, Kielce 2017, s. 314.
ISBN 978-83-7133-696-6**

Streszczenie

Region świętokrzyski jest jednym z najbardziej atrakcyjnych obszarów przyrodniczych w kraju a osobliwości przyrodnicze, historyczne i kulturowe województwa świętokrzyskiego uważane są jako unikatowe. Dlatego zasadnym jest podjęcie innowacyjnych działań, uwzględniających aktywność społeczeństwa na rzecz popularyzowania przyrody jako wartości, promując walory przyrodnicze tego terenu. Refleksja teoretyczna i empiryczna Autorki książki wskazuje na fakt, że hierarchia wartości człowieka ulega wielokrotnym zmianom w ciągu jego życia a przyroda często nie zajmuje w niej priorytetowego miejsca, albo pojawia się na jej końcu, najprawdopodobniej z uwagi na fakt, że bardzo często dorosły człowiek postrzega przyrodę jedynie w kategoriach użytkowych, nie dostrzega jej jako wartość samą w sobie. Podjęta dyskusja

merytoryczna wskazuje na konieczność kształtowania edukacji formalnej i nieformalnej wśród społeczeństwa województwa świętokrzyskiego.

Słowa kluczowe: przyroda • wartość • edukacja formalna i nieformalna • społeczeństwo

**ELŻBIETA BUCHCIC,
ŚWIĘTOKRZYSKIE NATURAL ENVIRONMENT
AS THE EDUCATIONAL AND CULTURAL VALUE,
Uniwersytet Jana Kazimierza, Kielce 2017, s. 314.
ISBN 978-83-7133-696-6**

Abstract

The Świętokrzyskie region is one of the most attractive natural areas in the country, and the natural, historical and cultural peculiarities of the Świętokrzyskie Voivodeship are unique. Therefore, it is justified to undertake innovative actions, taking into account social activities which promote the natural values of this area. Theoretical and empirical reflection of the author of the book indicates that the hierarchy of human values goes through a series of changes during our life and nature often does not occupy an important place in this hierarchy, most probably due to the fact that quite often nature is viewed as public utility and not as a value itself. The substantive discussion presented in this article indicates the necessity of shaping formal and informal education among the members of the Świętokrzyskie Voivodeship society.

Keywords: nature • value • formal and informal education • society

* * *

Publikacja, adresowana dla nauczycieli, studentów i pracowników naukowych ukazuje holistyczne podejście do przyrody, która, w ocenie Autorki, jest wartością dla człowieka, zarówno w życiu codziennym, gospodarczym czy politycznym. Została również doceniona i upowszechniona w edukacji formalnej i nieformalnej. Duże znaczenie praktyczne ma podejście pedagogiczne zauważalne w rozważaniach teoretycznych i empirycznych, co stanowiło podstawę do odpowiednich rozwiązań modelowych opracowanych przez Autorkę i zaprezentowanych w publikacji, między innymi przedsięwzięcia, które można zainicjować wśród

mieszkańców województwa świętokrzyskiego, które wpłyną pozytywnie na ukształtowanie systemu wartości umożliwiających zachowanie piękna przyrody i przygotowanie społeczności lokalnej do życia zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. „Świętokrzyskie środowisko przyrodnicze jako wartość edukacyjno-kulturowa” to praca oparta na solidnym przeglądzie literatury przedmiotu i danych uzyskanych w wyniku przeprowadzonych badań własnych. Autorka opisuje aktywność różnych instytucji i organizacji w promowaniu walorów przyrodniczych województwa świętokrzyskiego ze szczególnym akcentem na działania różnych społeczności lokalnych (dzieci, młodzież, osoby dorosłe) podejmowane w celu podtrzymania piękna otaczającego środowiska, ochrony jej zasobów i podtrzymania różnorodności biologicznej. Bardzo jasno wyartykułowane jest przeświadczenie, iż efektywna działalność społeczeństwa w województwie świętokrzyskim jest oparta na relacji: człowiek – kultura – przyroda. Te zależności są uwarunkowane czynnikami kulturowego wpływu na środowisko oraz oddziaływania środowiska na preferowane wartości. Przyroda jest więc nieodłącznym elementem życia każdego człowieka i stanowi dla niego wartość.

Powyższe sprawia, iż w województwie świętokrzyskim, zdaniem Autorki, władze województwa przywiązują duże znaczenie do edukacji formalnej i nieformalnej. Obecnie realizowane są projekty związane z ochroną przyrody oraz z zachowaniem i wzbogacaniem różnorodności biologicznej.

Przeprowadzone badania i dokonana analiza ilościowa i jakościowa uzyskanych danych potwierdziła założenie, że należy podejmować różne przedsięwzięcia w ramach edukacji formalnej i nieformalnej obejmującej wszystkich mieszkańców województwa świętokrzyskiego, aby przyroda stała się dla nich wartością. W tym celu Autorka proponuje wykorzystać założenia pedagogiki konstruktywistycznej w przekazywaniu wiadomości i kształtowa-

niu umiejętności oraz postaw środowiskowych jako odpowiedzialnego stosunku wobec środowiska, które jest wartością samą w sobie, ponieważ świętokrzyskie środowisko przyrodnicze stanowi wartość edukacyjno-kulturową. Dlatego edukacja środowiskowa, w myśl założeń pedagogiki konstruktywistycznej, może stanowić odpowiedź na wyzwania, jakie przed światem stawia globalizacja, warunkiem jest jednak traktowanie jej przez społeczeństwo jako dziedzinę priorytetową, która ma duże znaczenie dla przyszłości wszystkich ludzi.

Refleksję empiryczną dotyczącą wartości środowiska naturalnego w życiu człowieka Autorka opiera również na podstawach teorii filozoficzno-etycznych. Powołuje się, między innymi, na teorię postrzegania człowieka Immanuela Kanta. Uwaga jest skierowana nie na to co natura uczyniła z człowiekiem (podejście fizjologiczne) lecz na to co człowiek robi, co może on i powinien z siebie uczynić jako istota swobodnie działająca, czyli zauważa się nacisk na praktyczny i teleologiczny wymiar ludzkiej egzystencji. Inną ważną teorią mającą znaczenie w procesie kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa, na którą wskazuje E. Buchcic jest teoria systemu pedagogicznego Jana Fryderyka Herbart, który zakłada, że nauczanie powinno mieć charakter „wychowujący” i opierać się na pobudzaniu „zainteresowań bezpośrednich”, czyli zainteresowań wiedzą dla niej samej, tym bardziej, że treścią podjętej w niniejszym opracowaniu tematyki jest przyroda, jej walory i osobliwości w regionie świętokrzyskim. Nauczanie o przyrodzie, ma służyć wychowaniu. Nie jest możliwe wychowanie człowieka bez jego nauczania. Nauczanie jest więc pewnego rodzaju narzędziem wychowania, jest mu podporządkowane. Dlatego też kształtowanie postaw proekologicznych jest wynikiem nabywania wiedzy, promowania afirmacji życia i pozytywnego stosunku do przyrody, a przede wszystkim postrzegania jej jako wartość. Niezmiernie ważna jest więc edukacja, zarówno formalna, jak i pozaformalna, co powinno być obowiązkiem władz i społeczeństwa.

Książka może być podręcznikiem, a nawet przewodnikiem po edukacji ekologicznej w środowisku lokalnym dla różnych grup społeczności.